

Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu ile Millî Eğitim Bakanlığının Politika Sürecindeki Roller¹

Turgay TARLA

MEB Şube Müdürü, Kapadokya Üniversitesi, Kapadokya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim
Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek
Lisans Mezunu, turgaytarla@gmail.com, ORCID NO: 0000-0001-9373-9098

Dr. Öğretim Üyesi Polathan KÜSBECİ

Kapadokya Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi,
Yönetim Bilişimi Sistemleri Bölümü, scholar@polathan.com,
ORCID NO: 0000-0002-4858-3853

Özet

Devletlerin egemenlik teşekkülünde yasama, yürütme ve yargı olmak üzere üç kuvvetin varlığı söz konusudur. Bu üç kuvvetin konumlanması ile demokratik hükûmet sistemleri olarak bilinen parlamenter, başkanlık ve yarı başkanlık hükûmet sistemlerinin meydana getirilmesi, siyaset biliminin önemli konuları arasında yer almaktadır. Bir devletin varlık sebeplerinden olan vatandaşına hizmet etmenin yolu, kamu politikalarından geçmektedir. Hükûmet sistemleri, ülkelerin her alanında etkisini gösterdiği gibi kamu politikaları sürecinde de son derece etkin ve belirleyicidir. Türkiye’de uzun yıllardır süregelen hükûmet sistemi değişikliği talepleri, parlamenter hükûmet sisteminin getirdiği, yürütmenin yasamaya çok fazla

¹ Bu çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı “Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu ile Millî Eğitim Bakanlığının Politika Sürecindeki Roller” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

bağımlı kalması ve çok parçalı hükûmetlerin yürütmedeki başarısızlıklarını ortadan kaldırarak siyasi istikrarı sağlamayı hedeflemiştir. Türkiye’de Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi’nin 2018’den itibaren resmen uygulanmaya başlamasıyla yürütmenin yönetim yapısı 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile oluşturulmuştur. Eğitim politikaları süreci içerisinde eğitim sistemini, yürütme erki bağlamında Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu ile Millî Eğitim Bakanlığının teşkilat yapısı, görev ve yetkileri bu Kararname’de düzenlenmiştir. Eğitim politikaları sürecinde karar verici olarak Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulunun, politika uygulayıcısı olarak da Millî Eğitim Bakanlığı’nın Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi’nde politika aktörleri olarak varlıkları söz konusudur. Bu çalışmada, Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Kararname’de hiç yer verilmeyen Millî Eğitim Şûrası ile aynı görev ve yetkilere sahip Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu’nun politika belirleme ve uygulama bölümlemesindeki etki ve rolleri değerlendirilmektedir. Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu ile Millî Eğitim Bakanlığı’nın politika sürecindeki rollerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada “doküman incelemesi” yönteminden faydalanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi, Kamu Politikaları, Eğitim Politikaları, Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu, Millî Eğitim Bakanlığı, Millî Eğitim Şûrası.

The Roles of the Presidential Education and Training Policy Board and the Ministry of National Education in the Policy Process

Abstract

In the formation of sovereignty of states, there are three powers, namely legislative, executive and judicial. The positioning of these three forces and the creation of parliamentary, presidential and semi-presidential government systems, known as democratic government systems, are among the important subjects of political science. The way to serve its citizens, which is one of the reasons for the existence of a state, is through public policies. Government systems are highly effective and decisive in the public policy process as well as in all areas of countries. Demands for a change in the government system, which have been going on for many years in Turkey, aimed to ensure political stability by eliminating the excessive dependence of the executive on the legislature brought by the parliamentary government system and the failures of the multi-part governments in the executive. With the official implementation of the Presidential Government System in Turkey as of 2018, the administrative structure of the executive was established with the Presidential Decree No. 1 on the Presidency Organization. The educational system within the process of education policies, the organizational structure, duties and powers of the Presidential Education and

Training Policies Board and the Ministry of National Education in the context of the executive power are regulated in this Decree. In the process of education policies, the Presidency Education and Training Policies Board as the decision maker and the Ministry of National Education as the policy implementer have their presence as policy actors in the Presidential Government System. In this study, the effects and roles of the Presidential Education and Training Policies Board, which has the same duties and powers as the National Education Council, which is not included in the Decree on the Presidential Organization, in policy formulation and implementation are evaluated. In this study, which aims to reveal the roles of the Presidential Education and Training Policy Board and the Ministry of National Education in the policy process, the "document review" method was used.

Keywords: Presidential Government System, Public Administration, Public Policies, Education Policies, Education and Training Policy Board, Ministry of National Education, National Education Council.

Giriş

Hiç kuşkusuz hükûmet sistemleri, devletlerin işlerliğine ve aynı zamanda gelişim ile birlikte devamlılığına etki eden en mühim unsurlardan biridir. Zira devletin yönetim sistemini meydana getiren politik, toplumsal, ekonomik, kültürel, jeopolitik, nüfus yapısı gibi etmenler birlikte değerlendirilerek yapısal bir form halini almaktadır. İşte bu bütünlüklü yapısal form, ülkelerin hükûmet sistemlerini oluşturmaktadır.

29 Ekim 1923 tarihiyle birlikte Türkiye’de, egemenliğin millete verildiği parlamenter hükûmet sistemi kabullenilmiş ve yüzyıla yaklaşan bir dönem tatbik edilmiştir. Hükûmet sisteminde bir yeniliğin yapılacağının ilk işareti 12 Eylül 2010’da verilmiş, 2017 yılı 16 Nisan’ındaki halk oylamasıyla Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi (CHS), ülkenin yönetim biçimi olmuştur. Cumhurbaşkanının 24 Haziran 2018 seçimleriyle halk tarafından seçimiyle CHS fiilen başlamıştır. Alışılmış hükûmet sistemlerinin uzağına düşüşü ile bu yeni sistem aynı zamanda birbirinden çok farklı yönetsel ögeyi de yapısında taşımaktadır.

CHS ile yasama, yürütme ve yargı kuvvetleri denilen, hükûmet sistemlerinin birbirlerinden en temel farkını meydana getiren prensip, sert bir ayrıma tabi tutularak bu üç temel gücün birbirlerinden kesin bir şekilde ayrımı tercih edilmiştir. Bu durum aynı zamanda politika karar

verme sürecinde, siyaset ile icracı bakanlıkların da görev ve etki ayrımına gitmesini zorunlu kılmıştır.

Ülkelerin varlıklarını sürdürmelerinde en önemli unsur, hiç şüphesiz, gelecek nesillerin gerekli donanım ve yetkinlikle yetiştirilmiş olmalarıdır. Türkiye’de, eğitim alanında icrai nitelikte yetkili kurum, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)’dir. Parlamenter sistemde hem politika belirleme hem de belirlenen politikaları uygulama görevleri bulunan MEB’in politika oluşturma görevleri, CHS ile birlikte Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kuruluna devredilmiştir.

Bir ülkenin gelişiminde son derece ehemmiyet arz eden eğitim, hiç kuşkusuz devlet yönetiminden ve siyasi sistem içerisinde yürütme erkinden doğrudan etkilenmektedir. Türkiye’de 2018 yılından itibaren uygulanmaya başlayan CHS’nin eğitim alanındaki politika karar süreci de yeni hükûmet sisteminin temel prensipleriyle uyumluluk göstermelidir.

CHS ile birlikte Türkiye’de kamu yönetimi başta olmak üzere birçok alanda köklü değişiklikler meydana gelmeye başlamıştır. Bu değişiklikler içerisinde politika kurulları yeni bir politik karar mekanizması olarak ön plana çıkmaktadır. Politika kurulları içerisinde eğitim öğretim alanı ile görevli olan Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu ve icracı statüdeki MEB’in politika sürecinde incelenmesi, bu çalışmanın sınırlılıklarını oluşturmakla birlikte alandaki diğer konulardan vazgeçilmek zorunda kalındığı sonucunu da doğurmaktadır.

10 Temmuz 2018 Tarih ve 30474 Sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi” başlıklı 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yeni yönetim sisteminin kamu yönetimi oluşturulmuş, Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı düzenlenmiştir. Yeni sistemin kamu yönetiminde, kamu politikalarının eğitim ve öğretim alanında iki önemli aktörü Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu ile MEB’dir.

CHS ile Türkiye’de kamu politikalarının belirlenmesinde yeni bir aktör olarak Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları ile parlamenter sistemden devam edegelen bakanlıkların kamu politikalarını uygulama görev, yetki ve etki alanlarının birbirinden net çizgilerle ayrılmaya başladığı görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, 10 Temmuz 2018’den itibaren resmen uygulanmaya başlayan CHS’nin idari yürütme vasıtası olan Cumhurbaşkanlığı Teşkilatının politika kurulları içerisinde yer alan Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu ile MEB’in politika belirleme ve uygulama bölümlemesindeki etki

ve rollerini değerlendirmektir. Aynı görevleri yerine getiren Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve ğretim Kurulu ile MEB bünyesindeki Millî Eğitim Őurasının bir arada varlıklarını devam ettirmeleri, CHS'nin tekçi anlayışına uymamaktadır. Bu durum, çalışmanın problemini teşkil etmektedir. Çalışmanın sonuç bölümünde, problemin çözümüne yönelik öneriler getirilmektedir.

Hkmet Sistemleri

Devlet erkinin sınırlandırılıp yasama, yürütme ve yargı olarak üç işleve ayrılması ve bunların birbirinden bağımsız ayrı organlarca kullanılmasını, bireylerin temel hak ve hürriyetlerinin koruma sorumluluğunu üstlenmek maksadıyla savunan kurama kuvvetler ayrılığı denilmektedir. Bu kurama göre oluşturulan sistemler, yasama ve yürütmenin farklı organlara verilmesiyle oluşturulmaktadır (Bilir, 2017: 15).

Siyasi partiyle ilişiği bulunmayan bir devlet başkanı ve halk tarafından seçilerek meydana gelen parlamentoya sahip, kendi bünyesinden çıkardığı ve her durumda parlamenter denetime tabi aynı zamanda asgari seviyede üyelerinin çoğunluğunun güven oylaması yoluyla desteği almak zorunda olan bir yürütme, parlamenter sistemlerde görülmektedir. Güven oylaması, hkmetin kuruluşunda gerçekleşmekteyken parlamentonun bu oylama ile verdiği güveni, gensoru vererek de çekebildiği görülmektedir. Hkmetin düşmesi, parlamentodan güven oyu alamamasıyla meydana gelebilmekte, sonrasında yeni hkmetin oluşturulmasına başlanmaktadır. Parlamento içerisinden yeterli güvenoyunu alan grup hkmet kurabilmektedir. Bu gerçekleşemezse, parlamento seçimleri yenilenmekte, yukarıda geçen yöntemle hkmet meydana getirilmeye çalışılmaktadır Bunlar, parlamenter sistemin temel hususlarıdır. (Çukurova ve ınar, 2019: 15-16).

Kuvvetlerin birbirlerini etkileme ve birbirleriyle bildirişimin parlamenter hkmet sistemine nazaran dar çerçeveye sahip olduğu başkanlık hkmet sisteminin ilk ve en dengeleyici nitelikli örneğinin ABD'de olması nedeniyle başkanlık sistemi dhilindeki tüm hususların ABD Başkanlık Sistemi üzerinde yoğunlaşılarak ifadeye çalışılması teamüle dönüşmüştür. Temsilciler Meclisi'nin bir kanadını, Senato'nun ise diğer bir kanadını meydana getirdiği çift meclisi bulunan parlamentoya sahip ABD'de; yürütmeden ayrı zamanlarda ve farklı dönemlerde seçimleri yapılan

bir yasama yapısı mevcuttur. Yasama ve yürütmenin birbirlerini feshetmesi mümkün değilken halkın seçimiyle yönetime gelen başkanın parlamentodan güvenoyu alması zorunluluğu da yoktur. Parlamentonun çift başlılığına rağmen başbakanın olmayışı, sadece devlet başkanının var olması nedeniyle yürütmede tek başlılık yerleşiktir. Devletin ve hükûmetin (yürütme) başı, devlet başkanıdır. Başkanın gücü ve itibarı elde etmesinde, yönetimde istikrar sağlamada etkili olan, halkın başkanı seçmesi, hükûmetin yasama tarafından düşürülememesidir (Güler, 2021:16-22).

Yürütmenin yasama haricinden meydana getirilmesi ve yürütmenin mevcudiyetinin yasamaya ihtiyacı bulunmaması başkanlık hükûmet sisteminin parlamenter hükûmet sisteminden en mühim farkıdır. Yürütme organı, parlamenter hükûmet sisteminde meclis içerisinde teşkil etmekte ve aynı zamanda yine meclise karşı sorumlu olmaktadır. Buna mukabil, başkanlık hükûmet sisteminde yürütme ve yasamanın birbirinden ayrı, ilişkisiz seçilip kurulması söz konusudur. Şunu da eklemek gerekir ki, salt başkanı halkın seçmesi de tek başına başkanlık sistemi için yeterli değildir. Zira başkanlık sistemine sahip olmayan ülkelerin bazılarında da devlet başkanı seçimle işbaşına gelebilmektedir. Yani parlamenter hükûmet sistemi ile başkanlık hükûmet sistemi arasındaki temel fark, başkanın seçim usulünden daha çok başkan ile meclis arasındaki karşılıklı ilginin niteliğidir. 2007-2017 yılları arasında Türkiye’de Cumhurbaşkanının halkın seçimiyle göreve gelmesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir (Özdemir, 2019: 34).

ABD’de ilk örneğinin olması yönüyle, başkanlık hükûmet sisteminin federal yapıli ülkelerde tatbik edilebileceği düşünülse de, Endonezya, Güney Kore ve Şili gibi başkanlık hükûmet sisteminin var olduğu üniter yapıli devletler de mevcuttur (Özdemir, 2019: 37). Buradaki örnekten yola çıkılarak başkanlık hükûmet sistemine birçok benzer yönüyle CHS’ye 2018’den itibaren geçen Türkiye de, üniter yapıya sahip olan ve aynı zamanda başkanlık hükûmet sisteminin uygulandığı ülkeler arasında sayılabilir.

Koalisyon hükûmetinin kurulmasının mümkün olamayacağı başkanlık hükûmet sisteminde, parlamentonun çalışma şekli daha bağımsızdır ve politik başarı durumunun faturası başkana kesilmektedir. Halk da, sonraki seçimlerde başarı düzeyini bilerek seçim yapabilmektedir. Koalisyonlara kapalı bir sistem olduğu için farklı sosyal grupların politik mutabakatı zorunluluğunda koalisyon konsesusundan yararlanılamamaktadır. Buna karşın, bazen de çeşitli politik meyillerin koalisyonu, birbirinden oldukça uzaklaşmış sosyal yapıları bir araya getirebilmekte ve de sosyal çatışmaları önleyebilmektedir (Kaymal, 2017: 154-155).

Halkın seçimiyle işbaşına gelen, mühim yetki ve görevlerle donatılmış devlet başkanının yasamaya karşı sorumluluğu bulunan başbakan ve bakanlar kuruluyla birlikte yürütme erkini paylaştıkları sistem, yarı başkanlık hükûmet sistemi olarak tarif edilmektedir (Polater, 2014: 144).

Devlet başkanını halkın seçmesiyle başkanlık hükûmet sisteminin, yürütmenin başkan ile başbakan arasında pay edilmesi ve yasamaya karşı sorumluluğu bulunan hükûmete sahip olmasıyla da parlamenter hükûmet sisteminin özelliklerini barındıran yarı başkanlık sisteminde, başkaca, bakanlar kurulunun ve başbakanın başkana değil de yasamaya sorumlu oluşu ve meclisin yürütmeyi güvenoyu ile düşürebilmesi başkanlık hükûmet sisteminden farklılığı, başkan ve bakanlar kurulunun birlikte var oluşu da parlamenter hükûmet sisteme benzerliğidir (Özdemir, 2019: 26). İşte her iki sistemin özelliklerine sahip olması, bu sisteme yarı başkanlık hükûmet sistemi denmesinin ana sebebini teşkil etmektedir.

Başkanlık hükûmet sisteminin ABD'yle birlikte ilk örneğini gören devletler, kendi siyasi, toplumsal, iktisadi ve tarihi yapısal sebepleriyle birlikte ve parlamenter hükûmet sisteminin yararlarını da göz önüne alarak bir ara sistem geliştirmişlerdir. Yürütme erkinin devlet başkanı ile başbakan arasında paylaştırıldığı bu modele Duverger, yarı başkanlık sistemi demek ve bu sistemin ana öğelerini, devlet başkanının genel oyla seçildiği, geniş yetkileri olduğu, parlamentonun muhalefeti olmadığı müddetçe görevine devam edebilen bir hükûmete sahip başbakan ile bakanların olduğu şeklinde belirtmektedir (Güler, 2021: 14).

Fransa, 1962'de yapılan Anayasa değişikliği neticesinde 5. Cumhuriyet dönemi içerisinde, cumhurbaşkanını halkın seçmesini benimsemiş ve böylece yarı başkanlık hükûmet sistemini klasik anlamda uygulamıştır. Yine, Rusya Federasyonu'nun da kendine özgü hususiyetleri barındırmasıyla beraber, devlet başkanı ile başbakan ve kabinesinin yürütmede yer alması sebebiyle yarı başkanlık hükûmet sistemini pratikleştirdiği ifade edilebilir (Çukurova ve Çınar, 2019: 11).

Kuvvetler arasındaki eşitlik ve denge temelinde yükselen parlamenter hükûmet sistemiyle yönetilen ülkelerde, yürütmenin işleyişinde problemler ortaya çıktığında; Türkiye'de 2007 ve 2017 yıllarındaki anayasa değişikliklerinde görüldüğü gibi yürütmenin daha fazla etkinlik gösterebildiği yarı başkanlık ve başkanlık sistemlerine geçiş temayülü oluşmaktadır (Bektaş, 2019: 207-212).

Kamu Politikaları

Politika, Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'te, “devletin faaliyetlerini ulaştırmak istediği amaçlara erişmek için izlediği yola düzen verme ve gerçekleştirme bütünü, siyaset, siyasa” olarak ifade edilmektedir (TDK Güncel Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>, 03.02.2023). Bu tanıma göre, politikanın herhangi bir konu veya sorunla ilgili olarak yöntem veya tutum belirleme olduğu da söylenebilir.

İlki İngilizce “politics” kelimesine karşılık olarak kullanılan siyaset manasını teşkil eden ve ikinci olarak da “policy” kelimesine karşılık gelen, yöntem ve düzenleme biçimi anlamında politika kavramı “siyasa” ile anlamdaş olacak şekilde gündelik hayatta sıkça kullanılmaktadır. İngilizce “policy”nin karşılığı olan politika, çoğunlukla siyasetin Batıdaki mukabilidir. Buradaki siyaset kavramı ise, topluluk halinde hayat idame eden insanların gereksinimlerinin ortaya çıkışı ile birlikte bu toplulukların idare edilmesi neticesinde siyaset bilminde yerini almaktadır. Arapça, at eğitimi manasını içeren “siyasa”, siyaset kelimesinin kökenini teşkil etmekte, at eğitmeni olarak bilinen seyis de yine aynı kökten türetilmektedir. Netice itibarıyla siyaset, devletin yönetilmesi sanatı, devlet çevresinde şekillenen yönetim faaliyetidir (Akman, 2020: 1-2; Aköz, 2018: 163).

Genel manada politika, bir eylem planıdır ve bir şeyin politika sayılabilmesi için resmî onayla birlikte resmî karar verilebilmesi gerekmektedir. Bundan dolayıdır ki, kamu politikası, yönetimin resmî beyanlarıdır. Yönetimin yapacağını söylediği şeyler politikanın amacını, fiilen yaptıkları eylemini, yönetimin toplum üzerindeki etkisi ise politikanın sonuç düzeyini ifade etmektedir (Heywood, 2021: 519).

Toplumsal problemleri ortadan kaldırarak vatandaşın taleplerine karşılık verebilme arzusu, kamu politikasının görünmeyen veçhesidir. Toplumun isteklerinin değişik politika alanlarını ilgilendirmesi, politika yelpazesini işaret etmektedir. Yürütmenin yetkilileri, kamusal ve millî menfaatleri dikkate alarak eğitim, sağlık, adalet, barınma, ekonomi, dış işleri ve ticaret politikaları başta olmak üzere geniş bir bakış açısında kararlar vermektedir. Bu yönüyle kamu politikasının düzenleyici, dağıtıcı, yeniden dağıtıcı, etik problemleri çözücü ve üretimi teşvik edici fonksiyonları bulunabilmektedir (İzci ve Atmaca, 2021: 41).

Politikacılar, kamuya açık olarak siyasal düşüncelerini açıklarlar. Daha sonra hükûmet olduklarında bu düşüncelerini politika yapıcısı olanlardan bir hükûmet programına ve nihayetinde politikaya dönüşmesini sağlamalarını talep ederler. Kamu yöneticileri ise bu politikaları icra ederler. Buradan bakıldığında kamu politikasının çok farklı anlamları olabilmektedir (Demir, 2020: 125).

Kamu politikasının tanımında genellenebilir bir görüş olmamakla birlikte, devleti yöneten hükûmet ve bürokrasinin devlet yönetiminde sergilediği fiil, tutum, planlama ve stratejiler, hatta bazen fiilde bulunmama durumları, kavramsal boyutu meydana getirmektedir. Türkiye’de kamu politikası kavramında bir karmaşadan bahsedilebilir. Politika kelimesi, ilk anlamıyla, günlük hayatta siyaset kelimesi ile eş anlamlı olarak olarak kullanılmakta ve İngilizce “politics” kavramına karşılık gelmektedir. İkinci anlamda da, hükûmetin takip ettiği yol, yöntem veya programa karşılık gelmekte ve siyasa kelimesi de aynı anlama gelmektedir (Nacak, 2022: 81-82).

Bütün politika sistemleri, ilke, süreç ve aktör kontekstindeki başkalık ile kamu kaynaklarının çeşitlilik göstermesine dayanarak kendi paradigmasını meydana getirmektedir. Bu, kamu politikasının hareketsiz ve pasif olduğu anlamına gelmemekte, bilakis, süreç içerisinde sistem uygulayıcıları yeni öğrenmeler gerçekleştirebilmektedirler. Topluma bağlı-bağımlı yapısından dolayı kamu politikaları, değişime de açıktır. Bu sebepler doğrultusunda, hükûmet sistemleri arasındaki ayrılaşmanın ilk sırasında kamu politikası yer almaktadır (Considine, 2020: 7-23).

Klasikleşmiş kamu hizmeti anlayışından farklı olarak kamu politikası, kamu yönetimini şekillendiren ilkeler skalasından oluşmaktadır. Bu sebepten Weberian teori temelli yapısal-yasalci yöntem yerine işlevsel ve amaç odaklı model yeğlenmektedir. De Vries ve Kim’e göre, 20. Yüzyıla başlayan ve II. Dünya Savaşı’nda yenilenen kamu yönetimi prensiplerindeki uzlaşmanın dağılması ile kamu yönetiminde değerler dizisi değişmesi olarak nitelendirilebilecek temel düşünce arayışları başlamıştır. Kamu politikası ilkesi bağlamında, işlevlerin merkeze alınmasıyla, kamu yönetiminin salt yasal kodifikasyonlardaki tarzıyla şekilsel öge yerine, hangi amaç doğrultusunda çalışması lazım geldiği kıymetlendirilmektedir. Böylece, kamu yönetiminin mekanikliği değil, organikliği tasavvur edilmektedir (Kutlu, 2021: 228).

Kamu politikasının temel özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır: Belirli amaçlar ve hedefler yönünde oluşması, belirli bir süreçte oluşması, karar bütünlüğü içerisinde bulunması, sistem

bütünlüğünde oluşması, devletin yetkili kurumlarınca oluşması, içinde bulunduğu dönemin şartlarından etkilenmesi, devlet ile toplum arasında iletişim köprüsü olması (Nacak, 2022: 85-88).

Klasik anlamda süreç yaklaşımın aşamaları olan planlama, uygulama, denetleme ve değerlendirmenin birbirinden sert sınırlarla ayırmanın yerini yeni kamu politikasında yumuşak ve birbiri içerisinde geçişken özelliğe sahip bir anlayış almıştır. Örneğin, planlama tek bir aşamada değil birkaç aşamada, uygulama aşaması planlama ve denetlemede yer alabilmektedir. Yeni anlayış, süreç odaklılıktan çıkıp sonuç odaklılığa; düz bir doğrusallıktan döngüsel, komplike ve her bir sürecin kendi içinde ayrıca bir süreç teşkil ettiği bir sürece evrilmiştir. Süreçteki değişim ve dönüşüm, ilke ve aktörleri etkilemektedir. Esnek bir perspektifte tasarlanan süreçler, kararların verilmesinde asimetrikliği ve kurala uygun olmamanın değil sonuçların önemsendiği bir sistemi meydana getirmiştir (Kutlu, 2021: 231).

Kamu politikasındaki rollerine göre, kamu politikası aktörlerini, resmî aktörler ve resmî olmayan aktörler olarak iki gruba ayırmak da mümkündür. Bu sınıflamaya göre:

- Resmî aktörler: Yasama, yürütme (Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları, Cumhurbaşkanlığı Ofisleri), bürokrasi, teknokrasi, yargı (anayasalar ve anayasa mahkemeleri, danıştay),
- Resmî olmayan aktörler: Siyasi partiler ve seçim sistemleri, medya, uluslararası kuruluşlar (uluslararası ve ulus-üstü örgütler), baskı ve çıkar grupları, iş dünyası, iş gücü (sendikalar), düşünce kuruluşları, vatandaşlar (Akman, 2020: 48-95).

Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi

Osmanlı Devleti döneminin demokratik sistemin başlangıcı olarak II. Abdülhamid devrinde 1876 Kanun-ı Esasi'si, Türk demokrasinin miladı olmuştur. Ayan Meclisi ve halk tarafından seçilen Mebusan Meclisi, bu dönemin demokratik temsilini oluşturmakta; her ne kadar hükûmetin padişaha karşı mesuliyeti bulunsa da, parlamenter hükûmet sisteminin ilk temsilcileri olarak mebusan üyeleri kabul edilmektedir. Başlangıçta meclis hükûmetiyle hareket eden Türkiye Cumhuriyeti Devleti, daha sonrasında parlamenter modele geçiş yapmıştır. Bu dönemde, İstiklal Savaşı yürütülmekte ve 1921 Anayasası yürürlükteydi. 1921 Anayasası, iktidar erkini babadan oğula geçmekten çıkarmış, yürütmenin padişaha karşı mesuliyetine son vermiş ve hakimiyeti

millete devretmiştir. İstiklal Mücadelesi akabinde, 1923'te yeni devletin rejiminin cumhuriyet olduğu benimsenerek Türk demokrasisinin gelişimi ivme kazanmıştır. 23 Nisan 1920 yılından itibaren Türkiye Devleti meclis hükûmeti sistemini kullanmış, 29 Ekim 1923 yılında cumhuriyetin devletin rejimi olarak ilanıyla birlikte demokratik parlamenter modeline geçilmiştir. Bakanlar kurulunun bu sistem içerisinde güçlendirilmesi 1961 ve 1971 revizyonları ile gerçekleşmiş, yürütme erkinin gücünün ve cumhurbaşkanının yetkilerinin artırılması 1982 Anayasası ile sağlanmıştır. Böylece Cumhuriyetin ilk döneminde kurulan kuvvetler arasındaki denge, yürütme lehine bozulmuştur. Özellikle 1982 Anayasası ile birlikte, siyasi iktidarın güçlü kılınması demokratik katılım ve temsiliyetine nazaran daha fazla tercih edilmiştir (Akkaya, 2019: 313).

Yüzyıla yakın bir süredir parlamenter sisteme sahip olan Türkiye'de hükûmet sistemi değişikliği talepleri, soğuk savaş sonrasında, 2000'li yıllardan itibaren bazı kesim siyasi partilerin seçim söyleminden öteye geçmeyen bir ortamda yerini almıştır. Adalet ve Kalkınma Partisi'nin 3 Kasım 2002 seçimleri neticesinde işbaşına gelişiyile birlikte kurulan hükûmetlerin sıcak tuttuğu CHS tartışmaları, 2007 yılı Anayasa değişikliğinde kabul edilen cumhurbaşkanını halkın seçmesi ile hız kazanmış, bu durum parlamenter sistemdekine göre cumhurbaşkanını daha güçlü kılmıştır. CHS, devlete ve politikaya, parlamenter sistemdeki istikrarsızlık ve yetersiz koalisyonlara son vermek için istikrar; kamuda yer alan karar sistemlerindeki yavaş işlemenin yerine hızlı bir sistemi kurmak için etkinlik gerekçeleriyle Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) ve onu destekleyen Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)'nce kamuoyuna sunulmuştur. Öte taraftan, 2014'te halkın seçimiyle işbaşına, meşruluk sorunu olmadan gelen cumhurbaşkanının parlamenter sistemdeki sembolik yetkilerden çok daha fazla ve yine meşruiyeti seviyesinde güçlü yetkileri bulunması mecburiyeti belirtilmiştir. 2007 referandumu ile kabul edilen cumhurbaşkanını halkın seçmesinin mümkün olması, bu yöndeki birincil değişikliktir. Böylelikle cumhurbaşkanının statüsü, parlamenter sisteme göre daha da yükselmiştir. CHS'nin bir nevi tasdiki ise 16 Nisan 2017 referandumu ile gerçekleşmiş, daha sonrasında da yeni sistemin tüm düzenlemelerinin yapımı başlamıştır (Gezici ve Kutlu, 2019: 118-128).

Yürütmenin ifasında 1921 ve 1924 Anayasalarından değişik olarak Türkiye'de parlamenter hükûmet sisteminin klasik anlamda uygulanmaya başlandığı 1961 Anayasası'yla birlikte başkaca bir yürütme etkeni olarak Cumhurbaşkanı makamı da addedilmiştir (Dinç ve Yılmaz, 2022: 171). 1982 Anayasası'nda yürütme yetki ve görevi Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlar Kuruluna verilmişken 2017'de yapılan değişiklik ile bu yetki ve görev Cumhurbaşkanında birleştirilmiş;

halkın seçtiği cumhurbaşkanınca belirlenen bakanlar hükûmeti teşkil ederek TBMM’de bir hükûmet ve bakanlar kurulu kurulması kaldırılmıştır.

Yürütme erkine genel anlamda bakıldığı vakit, parlamenter hükûmet sistemlerinin diğer sistemlerden daha sembolik olarak tarif edilebilecek, icracı yönü bulunmayan yetkilere sahip bir cumhurbaşkanı profili çizdiği görülmektedir. Bu durum, Türkiye’de farklı bir seyir izleyerek cumhurbaşkanının görev ve yetkileri güçlendirilmiş, yürütme erki başbakan ile cumhurbaşkanı arasında paylaştırılmıştır. 16 Nisan 2017 halk oylamasıyla birlikte CHS hukuken başlamış, yeni sistemin oluşumu için düzenlemeleri belirlemek üzere Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan başkanlığında beş komisyon oluşturulmuş ve bu komisyonlara rehberlik eden politika belirleme noktasında siyasetin, icracı konumda da bürokrasinin olacağı görüşleri ortaya koyulmuştur. Böylelikle bürokratik vesayetın önüne geçilmiştir. Aynı zamanda politika belirleyen Cumhurbaşkanlığı makamının beş yılda bir yapılacak seçimlerle siyasi hesabı halka vermesiyle demokrasi işlerlik kazanmıştır.

17 Nisan 2017 referandumu sonucunda kabulüyle yönetimde yalınlık, sorumluluk, istikrar, etkinlik ve etkililik, CHS’nin yürütmede getirmek istediği ilkeler olarak belirtilebilir. Yalınlık ilkesi, bürokrasinin azaltılmasıdır. Sorumluluk ilkesi, kamusal sorumluluğa sahip olanların kamu kaynaklarının ve yetkilerinin kullanımı sırasındaki sorumluluklarının netleştirilmesidir. İstikrar ilkesi, yürütmenin doğrudan halk tarafından seçilmesi, aynı zamanda parlamentoda güçlü bir desteğinin bulunmasını da zorunlu kılması neticesinde siyasi ve yönetim anlamında stabilizasyonudur. Etkinlik ilkesi, kamusal eylem ve işlemlerinden dolayı sorumluluğu bulunan bürokratik sistem ile beraber yönetim süreçlerinin sade ve anlaşılabilir olmasıdır. Etkililik ilkesi ise, yönetimin hedeflediği kamu politikası amaçlarına ulaşma odaklı hareket tarzıdır (Kutlu, 2021: 232-235).

9 Temmuz 2018’de CHS’nin yürütme yapısı fiilen göreve başlamıştır. Böylelikle, seçilmiş cumhurbaşkanı, kamu politikalarını belirleyen ve bunları yürütme teşkilatı vasıtasıyla icra eden konumda yerini almıştır. Yeni sistemde hükûmet, Cumhurbaşkanı tarafından atanan Bakanlardan teşkil edilmekte, kanun hükmünde kararname ve Bakanların kanun tasarısı yetkileri ortadan kaldırılmış, böylece kuvvetler ayrılığı ilkesi güçlü kılınmıştır.

Tek başlı bir yürütme prensibini temel alan CHS, yürütme erkinin ana merkezini baştan ayağa değiştirmiştir. CHS’de, yürütmenin konumlanışında gerçekleşen değişim, tüm kurumları ve

kuralları biçimlendirmede etkisini göstermiştir. Yürütme organı monist (tekçi) bir anlayışla tasarlanmış ve bu yapı Cumhurbaşkanlığı makamında toplanmıştır. Parlamenter hükûmet sisteminde ise düalist (ikici) bir yapı bulunmaktadır.

Başkanlık hükûmet sistemlerinde görüldüğü üzere, CHS’de de cumhurbaşkanının devleti temsil etmek ve yürütmenin başı olmak üzere iki asli görevi bulunmaktadır. Parlamenter hükûmet sisteminde bu görevler, cumhurbaşkanı ve bakanlar kuruluna pay edilmiştir. Bu sebeple, CHS’de cumhurbaşkanı, devleti temsil göreviyle “temsili rol” ve yürütmenin başı olması dolayısıyla da “siyasi rol”ü bünyesinde toplayarak bu ikisi arasında dengeyi kuran liderlikle görevini yapmakta ve yetkilerini kullanmaktadır (Alkan, 2021: 38).

Cumhurbaşkanının kırk yaşını doldurmuş Türk vatandaşları arasından beş yıl süre için halk tarafından seçileceği hükmü, Anayasa’nın 101. Maddesinde yer almaktadır. Bir kişinin en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebileceğinin net bir süre sınırı ile belirtilmesi, yürütmenin tek elde toplanmasını önlemekte ve demokrasi yönünden mühim bir belirti olarak kabul edilmektedir (Şahin ve Erdoğan, 2021: 56).

CHS’de, on altı Türk devletini temsil eden on altı bakanlık bulunmaktadır. Bakan olarak atananların milletvekillikleri sona ermektedir. Yasama organı üyeleriyle iletişim ve eş güdümü sağlayabilen bakan yardımcılıkları bakana en yakın konumda bulunmaktadır (1 Sayılı CK, 2018).

CHS’de, bakanlar eski sistemdeki müsteşarlar, bakan yardımcıları da müsteşar yardımcılarına benzer bir perspektifte değerlendirilmektedir. Şöyle ki, CHS’de bakan ve bakan yardımcıları, uzmanlıklarıyla ön plana çıktıklarından dolayı siyasi değil daha çok bürokrat rolleriyle görev ifa etmektedirler. Böylece, bakanlıklar, politika belirleyici bir konumda bulunmamakta, Cumhurbaşkanlığınca belirlenmiş politikaları verimli, etkin ve ekonomik bir biçimde icra etmektedirler (Şahin ve Erdoğan, 2021: 61).

Parlamenter hükûmet sisteminde bakanlık görevi, çoğunlukla siyasi bir nitelik taşımaktadır. Başkanlık hükûmet sisteminde ise bakanlıklara alanlarında uzmanlıkları ile ön plana çıkanlar arasından görev verilmektedir. Bu nedenle, yasamadan yürütmeye geçişe izin veren CHS’de, Cumhurbaşkanının siyasi rol ile uzmanlık rolü arasında dengeyi gözetmesi gerekmektedir. Yasamadan yürütmeye atama durumu meclis aritmetiğini değiştireceği için bu türden atamaların sınırlı tutulması önemli olmaktadır. Bakanların uzmanlardan oluşması, aynı zamanda

siyasetçilerin himayesinde bulunan bürokratların otonom bürokratik yapılar teşekkülünü de önlemektedir (Alkan, 2021: 40).

Parlamentar hükûmet sisteminde bakanlıkların yürütme organının asli teşkilatlanma biçimi ve kamu politikalarının belirleyici aktörü oluşuna karşın CHS'nin temel felsefesiyle uyumlu olarak Cumhurbaşkanı ve yakın ekibi birinci derecede politika belirleyeni, bakanlıklar da rol ve işlevlerinde önemli bir değişiklik ile daha çok icracı konuma gelmektedir.

CHS'de bakanlıklara vekalet etme hususunda bir düzenleme veya sınırlama yapılmamıştır. Bunun nedeni, CHS'de Cumhurbaşkanının hükûmetin genel siyasetini kararlaştırmasıdır. Cumhurbaşkanının yürütme yetkisine tek başına sahip olması, bakanları yürütmenin aktörleri olmaktan çıkarmış, bakanlar sadece emir ve talimatlarına göre hareket ettikleri Cumhurbaşkanına karşı sorumlu tutulmuşlardır. Bu sebeple, Nacak'a göre (aktaran Ateş ve Ünal, 2021), Cumhurbaşkanlığı kabinesi karar alan bir kuruldan ziyade, danışma niteliği taşımakta ve hukuki olarak da bakanlar, kararların alınmasında yetkili olamamaktadır.

CHS'nin temel özelliklerinden olan yürütmenin etkili, hızlı, kolaylıkla uygulanabilir, akılcı ve işlevsel olma prensiplerini gerçekleştirebilmesi için Cumhurbaşkanına, yürütme görev ve yetkisiyle ilgili konularda kararname çıkarma yetkisi verilmiştir. Bundan dolayı, yürütme sisteminin elverişli duruma gelmesi için yürütmeyi ilgilendiren hususlarda CK'ye araçsal olarak normlar hiyerarşisinde yer verilmiştir. Böylelikle de, CHS'de bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görev ve yetkileri ile teşkilat yapılarının oluşturulmasının CK'lerle düzenlenmesi hükmü Anayasa'da belirtilmiştir (T.C. Anayasası, 1982; Ateş ve Ünal, 2021: 159-160).

1 Sayılı CK ile yürütme sistemine dâhil olan Politika Kurulları, Türk idare yapısında önemli bir yeniliktir. Politika Kurulları, Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı içerisinde yardımcı niteliği bulunan bir yapıya sahiptir. Kurulların asli amacı, Cumhurbaşkanına politika oluşturmada politika önerileri geliştirmektir. Bununla birlikte, mevcut politikaların takibi, incelenmesi, etki analizleri gibi görevleri bulunmaktadır (Babaoğlu ve Kulaç, 2021: 179-180).

CHS ile birlikte, Türk kamu yönetiminde yeni aktörler olarak politika kurulları ve ofisler yerini almaktadır. Yeni yapıda ofisler politikaların ön araştırma ve hazırlığını yapmakta; politika kurulları politika oluşturma ve geliştirmekte; bakanlıklar ise bu politikaların uygulayıcısı olarak yeniden tasarlanmaktadır.

Kamu yönetiminde ofis tarzı yönetim biçimleri, devletin idaresinde ne tamamen özel sektördeki ne de tamamen geleneksel yapıdaki gibi bir oluşumda kalmadan, başka bir ifade ile geleneksel ve

yeni arasında konumlanmıştır. Yeni kamu yönetiminde şeffaflık, hesap verebilirlik, esneklik ve açıklık prensipleri öne çıkmaktadır ve ofisler de bunun bir yansıması olarak ortaya çıkmıştır. Geleneksel yönetim biçiminde, dikey örgütlenme yapısıyla işlerin aksamasına, yavaşlamasına sebep olarak görülen bürokrasinin eleştirilmesi sonucunda sonuç yoğunluklu ofis tipi yönetim biçimlerine yönelinmiştir. Cumhurbaşkanlığı Ofisleri, kamu politikaları oluşturma sürecinde, CHS'nin önemli aktörleri arasında bulunmaktadır (Avaner ve Fedai, 2021: 203-204).

2017 Anayasa değişikliği ile yapılan değişiklikler, parlamenter hükûmet sisteminden tamamen vazgeçildiğini göstermektedir. CHS'de, yürütme erkine yasamada yürütmeye ilgili konularda bir görev ve yetki alanı verildiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle CK'nin de yasamada ele alınması gerekmektedir. Bir çeşit başkanlık hükûmet sistemi olarak düşünülen CHS'de, kuvvetlerin sert ayrımı da dikkate alındığında “güçlü yasama”nın önemi yeni sistemin oluşturulmasında sıkça vurgulanmıştır (Bakırcı, 2021: 96-97).

1982 Anayasası'nda 16 Nisan 2017'de yapılan halk oylaması neticesinde yasama, yürütme ve yargı alanlarında esaslı değişiklikler kabul edilmiştir. Böylelikle, yargı alanında mahkemelerin bağımsızlığı ilkesi, bağımsızlığın yanında Anayasa'nın 9. Maddesine eklenen “tarafsız”lık ilkesi ile kuvvetlendirilmiştir. 142. Maddedeki değişiklik ile askerî mahkemelerin disiplin mahkemeleri dışında kalanlarının kaldırılması ile askerî yargı sistemi, savaş durumları dışında, genel Türk yargı sisteminden çıkarılmıştır. 143. Maddedeki değişiklik ile özel türdeki ceza mahkemeleri ihtisas mahkemeleri olarak devam ettirilmiştir. Anayasa Mahkemesi, Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun yapısında değişiklikler yapılmıştır (Nohutçu ve Ziyrek, 2021: 112-121).

CHS'de, yürütmenin tek başlı kılınması, yürütmenin yönetsel fonksiyonlarının ön plana çıkarılmasını sağlayan kabine sisteminin oluşturulması sonucunda Cumhurbaşkanını politika sürecinde destekleyen bir işleyiş biçimi haline gelmesi, müsteşarlıkların kaldırılmasıyla bakan yardımcılıklarının daha dinamikleştirilmesi, önceki sisteme nazaran yürütmenin yasamadan daha bağımsız konuma getirilmesi, kamu dışında da üst kademe yöneticiliklerine atanmanın önünün açılması ve bu yöneticilerin görev sürelerinin Cumhurbaşkanının görev süresi ile sınırlanarak belirlenmiş olması kamu politikası aktörleri açısından yeni ve önemli düzenlemelerdir (1 Sayılı CK, 2018).

CHS ile kamu yönetimine getirilen yenilikler hiç şüphesiz kamu politikaları sürecine doğrudan etki etmektedir. CHS'nin yürütmede tek başlılık, üst kamede kamu yöneticilerinin atanmalarındaki

usul değişikliği, kamu politikaları aktörleri olarak politika kurulları ve ofislerin teşekkülü ve CK'ler, kamu yönetiminin geliştirilmesinde etkili faktörlerdir (Kırışık ve Öztürk, 2020: 170).

Yürütmenin teknik yönünün ön plana çıkarılması, eş güdüme dayalı gayretler ve iş birliği merkezli kodifikasyonlar CHS'nin Türk kamu yönetimine en önemli kazandırdıklarıdır. Yürütmenin yasamadan, kuvvetler ayrılığının gereği olarak, bir nebze de olsa ayrı tasavvuru, kamu politikalarında işin kendisine ve sürecine fokuslanmanın önünü açmıştır. Bürokratik yapı da artık, bir yandan Cumhurbaşkanının yürütmedeki konumunu diğer yandan da teknik mahiyetteki görevlerini yerine getirmek gerektiğini kavramıştır. CK, yasal değişikliklere benzer düzenleme yapabilmesiyle yürütmeyi ve kamu politikalarının gerçekleştirilebilmesine elverişli bir ortam hazırlamayı esnek şekilde düzenleyebilme yeteneğini içermektedir. CHS'de Cumhurbaşkanı, yönetim yetkilerini tek başına ve kendi tasavvuru ile uygulayacaktır. Kamu politikalarının böylesine merkezi duruma gelmesi, kamu politika sürecinin etkinliğini arttıracaktır (Öztürk ve Tozak, 2021: 54-74).

Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sisteminde Eğitim Politikaları

Yetiştirilmesi istenen insan yapısının belirli kılınmasında, topluma uyumlaştırılmasında ulusal bir tasarı olan eğitim politikaları, çok tartışmalı bir nitelik taşımaktadır. Toplumun değerlerinin, ideolojilerinin ve ilkelerinin fertlere iletilmesinde ve ulusal şuurun meydana getirilmesinde eğitimden faydalanılmaktadır. Buna da en çok siyasal istenç önem vermektedir. Bu sebeple, eğitim politikası, bir milletin siyasal spekülasyonudur (Gümüş, 2015: 1).

Eğitim politikası, kendilerine has amaçları, menfaatleri ve dünya görüşleri olan kişi veya toplulukların eğitimle ilgili tespitleri sonucundaki uygulamaları anlatmaktadır. Bu tanımlamadan hareketle, her kişi ya da grubun kendine has, kendi menfaat ve dünya görüşleri yönünde değişik eğitim politikalarına sahip oldukları söylenebilmektedir (Beltekin, 2021: 9).

21. yüzyılda devletin eğitim sahasında devam ettirdiği politikaların, öncesine göre çok büyük önem kazanmaya başladığı söylenebilir. Zira bu yeni yüzyılın eğitim sisteminden artık salt disipline edilmiş bilgiyi sunması yeterli görülmemiştir. Eğitim, toplumu uzun vadede elinde tutması ve yönetmesi için devletlerin en tesirli araçlarından biri olarak yer almıştır. Aynı zamanda

eğitim politikası, politika biliminin genel karakteristiğine sahip iken kendisine özgü kültürel, toplumsal, ekonomik ve siyasi amaçları da barındırmaktadır. Eğitim, bir yandan bireyin topluma uyumunu sağlarken diğer yandan da toplumsal, kültürel tecrübe ve birikimin naklini de temin etmektedir. Eğitim politikası, diğer politika alanları gibi disiplinler arası bir anlayışı gerekli kılmakla beraber, onlardan farklı olarak salt problem merkezli değildir. Çünkü eğitim, toplumsal gelişimin sağlanması için bir problemin oluşmadan seçenekler meydana getirme gayretindedir. Eğitim alanı içerisinde ortaya konan politikaların sonuçları uzun vadede ortaya çıkmaktadır. Eğitim ile ilgili politika kararlarının ve pratiğinin toplumun bütününe kabul edilmesi için bireye özgü değerlerden arındırılmış olması gerekmektedir (Bakioğlu ve Korumaz, 2019a: 7-8).

Eğitim ile devlet arasındaki ilişki, devletin eğitim üzerindeki artan rolü ve 21. yüzyılla birlikte kontrolünün güçlenmesi şeklinde kendini göstermektedir. Devlet, eğitim üzerindeki kontrolünü, toplumun asli menfaatleri ve değerleri yönünde, modern devletin bir aracı olarak eğitimin bütün sistemini biçimlendirmek için kullandığı eğitim politikaları ile elde etmektedir (Kiraz, 2021: 30-31).

CHS ile birlikte kamu politika aktörleri arasında yürütme erkinin en üst konumunda konumlanan dokuz adet politika kurulu yerini almıştır. Bu amaçla CHS'nin eğitim ve öğretim alanındaki politika aktörü olarak da Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu kurulmuştur (Resmi Gazete, 2021).

1 Sayılı CK'nin 24. Maddesinde Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri şöyle sıralanmaktadır: Eğitim ve öğretim ile ilgili her türlü faaliyet alanlarında Türkiye'nin hedefleri istikametinde politika önerilerinde bulunmak, yükseköğretimde strateji ve amaçlar belirleyerek bunları geliştirmek ve bu yönde politika önerilerinde bulunmak, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin icrasındaki çalışmaları takip ederek ihtiyaç analizleri geliştirmek suretiyle gerçekleştirilen faaliyetlerin geliştirilmesi doğrultusunda politika önerileri oluşturmak, kalite, eşitlik ve etkililik ilkeleri çerçevesinde gerek millî ve gerekse de toplumsal değerleri temel alan bir eğitim sistemi oluşturmak maksadıyla politika önerileri geliştirmek, ihtiyaç analizleri yapmak suretiyle üniversitelerde açılacak fakülte ve bölümlerle ilgili stratejik planlamalar gerçekleştirilmesi için öneriler sunmak, Türkiye'nin işgücü planlamasını göz önünde bulundurarak eğitim ve öğretimi ilgilendiren alanlarda politika önerileri oluşturmak, Avrupa Birliği'yle yürütülen eğitim ve gençlik programlarının icrasında genel politikaların belirlenimi, takibi ve değerlendirilmesi maksadıyla çalışmalar yapmak, her tür ve derecedeki okul ve kurumlar ve işletmelerde yapılacak mesleki

eğitimin planlanması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi konularında politika önerileri geliştirmek.

Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri incelendiğinde, kurulun eğitim ve öğretim alanında politika önerilerinde bulunma, politika önerileri geliştirme, oluşturma ve Cumhurbaşkanına sunma gibi kamu politikaları aktörleri arasında CHS'nin politika karar verici yönünde danışma/istişari niteliği taşıdığı görülmektedir.

Türkiye’de eğitim ve öğretimle ilgili tüm planlama, strateji ve kamu politikalarının Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulunca tekçi bir anlayışla ve bilimsel veriler ışığında değerlendirilmesi şüphesiz bütünlüklü bir yapıyla problemlerin çözülmesini sağlamaktadır (Turan, 2020: 92).

MEB, geçmişten beri Türkiye’de eğitim politikalarının belirleniminde en önemli aktörlerden olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti, meclis hükûmeti ve parlamenter hükûmeti sistemlerini uygulayagelmiş, 16 Nisan 2017’deki halk oylaması ile anayasal zemini hazırlanmış olan CHS’ye geçiş yapmıştır. Her üç hükûmet sisteminde de yürütme organının kendi yapısı içerisinde oluşması sağlanmıştır. Yürütme, 1921 Anayasası’nda Meclis’teki üyelerden, 1924 Anayasası’nda yine Meclis içerisinde ve Bakanlar Kurulu marifetiyle oluşturulmuştur. 1961 ve 1982 Anayasalarında parlamenterizmin bir uygulaması olarak yürütme, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulunca, CHS ile de bu görev Cumhurbaşkanı tarafından ifa edilmiştir. Parlamenter sistem dönemlerinde çoğunlukla diğer bakanlıklardan bağımsız olan MEB, 1983-1989 döneminde Millî Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı şeklinde teşkilatlandırılmıştır (Taş, 2021: 248).

MEB, Türkiye Cumhuriyeti’nde ilk olarak TBMM’nin 23 Nisan 1920’de açılmasının ardından kurulan Bakanlar Kurulu olarak da bilinen İcra Vekilleri Heyeti’nde Maarif Vekaleti adıyla yer almıştır. İstanbul’daki Maarif Vekaleti’nin 1923’te kaldırılması neticesinde Ankara’da Maarif Vekaleti teşkilatlandırılmıştır. MEB, Türkiye’de uzun yıllar süregelen parlamenter hükûmet sistemi içerisinde farklı isim ve yapılarda yürütme içerisinde varlığını devam ettirmiştir. MEB, Cumhuriyet ile birlikte, Maarif Vekâleti, Kültür Bakanlığı, Maarif Vekilliği, Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı gibi isimlerle günümüze kadar çalışmalarını sürdürmüştür. Parlamenter hükûmet sistemi içerisinde MEB’in yapısındaki önemli değişikliklerin sonuncusu 2011’de 652 sayılı KHK ile yürürlüğe giren teşkilat yapısındaki düzenlemelerdir. CHS ile 652 sayılı KHK’nin birçok hükmü ilga edilmiş, 1 Sayılı CK’nin 301 ila 335. Maddelerinde MEB teşkilatı yeniden kurgulanarak Cumhurbaşkanlığı Kabinesi’nde yer almıştır (MEB, 2015; Taş, 2021: 248, 249).

1 Sayılı CK'nin 301. Maddesinde MEB'in görev ve yetkileri "... eğitim ve öğretim programlarını tasarlamak, uygulamak, güncellemek; ... eğitim ve öğretim hizmetlerini yürütmek ve denetlemek; ... ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesi amacıyla gerekli çalışmaları yapmak, uygulamak, uygulanmasını izlemek ve denetlemek; ... yeni modeller tasarlamak ve geliştirmek; ... stratejilerin geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yapmak, belirlenen politikaları uygulamak, uygulanmasını izlemek ve koordine etmek..." olarak özetlenebilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, Bakanlığın politika oluşturma konusunda yetkisinin bulunmadığı, oluşturulacak politikaların belirlenmesine katkı sağlayacak çalışmalar yapmak ve Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu'nun karar verdiği politikaların uygulanması, izlenmesi ve koordine edilmesini sağlamak olduğudur. CHS'nin getirdiği siyaset ve yönetim ayrımında Bakanlığın yönetimin temsilcisi olduğu, politika oluşturucu değil, politikaları uygulayıcı olduğu anlaşılmaktadır.

Millî Eğitim Şûrası, MEB'in kuruluşundan itibaren var olmuş, kanuni sorumlulukları çerçevesinde ülkenin eğitim sisteminde iyileştirmeler yapmak ve nitelik yönünden gelişim sağlamak için eğitim-öğretim mevzularında araştırma, inceleme yaparak Bakanlığa tavsiye niteliğinde kararlar iletmiştir. Şûralarda alınan kararlar, komisyonlarca hazırlanan raporlar ve görüşler, Şûra Genel Kurulunda onaylanır veya değiştirilerek MEB'e tavsiye niteliğinde sunulur. MEB de bu kararları icra edebilir veya hükûmete sunabilir. Şûralarda alınan kararların uygulanması, Bakanlığın veya hükûmetin tutumuna bağlıdır (Balyer ve Sılay, 2021: 50).

CHS ile eğitim politikaları oluşturma görevi Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları kuruluna verilmiştir. Bu doğrultuda, yeni sistem ile birlikte eğitim politikalarının belirlenmesinde karar vericilik görevinin tek elde toplanması öngörülmüştür. Böyle bir durumda, parlamenter hükûmet sisteminde bu görevi ifa eden diğer resmî oluşumların CHS'de hukuki varlığından söz edebilmek mümkün değildir. Böylelikle, 1 sayılı CK'de MEB'in bünyesinde en üst danışma kurulu işlevi gören ve eğitim politikaları oluşturmada yüzyıla yakın aktif görev ifa etmiş bulunan Millî Eğitim Şûrası'na yer verilmeyerek hukuki dayanağı ortadan kaldırılmıştır. Ancak, amacı Millî Eğitim Şûrası'nın teşkili ile çalışma esas ve usullerini belirlemek olan 08.07.2014 tarih ve 29054 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Şûrası Yönetmeliği yürürlükte kalmaya devam etmektedir. Millî Eğitim Şûrası Yönetmeliğinin dayanağını ifade eden 3. Maddesinde "Bu yönetmelik, 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye dayanılarak hazırlanmıştır." denmektedir (T.C. Resmî Gazete, 2014). 652 sayılı

KHK'nın Millî Eğitim Şûrası ile ilgili maddesi dahil olmak üzere birçok hükmü, CHS ile yürürlüğe giren 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında CK ile yürürlükten kaldırılmıştır. Halen yürürlükte olan 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda da Millî Eğitim Şûrası ile ilgili açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bu durumda, yasal dayanağı olmayan bir yönetmeliğin yürürlükte kalması da doğru olmayacaktır.

Millî eğitim şûraları, eğitimle doğrudan ilişkili bulunmaları, üstlendikleri görev nedeniyle eğitim politikalarının belirleniminde etkinliği fazla olan unsurlardandır. Ancak niteliği yönüyle eğitimin sorunlarını çözebilecek etkisi büyük olsa da şûralar, pratikte yaşadığı problemler sebebiyle bu etkinliği gösterememiştir. Şûraların bu olumsuzluğu bertaraf etmesi, ancak danışma birimi olmaktan çıkartılarak yaptırım gücü olan bir mekanizmaya dönüştürülmesine bağlıdır (Asri, 2015: 101-102).

Türkiye Cumhuriyeti, uzun yıllar parlamenter hükûmet sistemini uygulamıştır. Bu sistem içerisinde Bakanlar Kurulu içerisinde MEB bünyesinde bizzat Millî Eğitim Bakanının başkanlık ettiği Millî Eğitim Şûrası, yürütmenin danışma organı olarak görev ifa etmiştir. 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında CK'de Millî Eğitim Şûrası hususunda hiçbir düzenleme bulunmamaktadır. Böylelikle, Türk eğitim sisteminde derin bir mazisi bulunan Şûra'nın MEB alanı dışında tutulduğunu ifade etmek gerekmektedir (Turan, 2020: 90-100).

Sonuç

CHS'nin Türkiye'de meydana getirdiği en büyük değişim, hiç kuşkusuz, yürütmedeki tekçi anlayışı hâkim kılmasıdır. Böylelikle cumhurbaşkanı, kamu yönetiminin yansıması olan kamu politikalarının yapım sürecinde de tek karar verici konuma gelmektedir.

CHS'nin, belki de en önemli temellerinden biri olarak gösterilen yürütmenin tek başına Cumhurbaşkanında toplanması, aslında köklü bir devlet geleneği olan Türk devlet yönetim sisteminin ve toplumun genetik kodlarında bulunan güçlü lider algılamasının bir tezahürüdür.

CHS'de Bakanlar, yürütmenin başı konumundaki Cumhurbaşkanının belirlediği kamu politikalarını uygulayan yardımcıları görevlidirler. Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları ile Ofisleri, politika yapımında Cumhurbaşkanına yardımcı oluşumlar olarak Türk kamu

yönetimindeki yerlerini almışlardır. Bu nedenle, tekçi bir yürütme anlayışına sahip CHS, kamu politikaları yapımında Bakanları aktör olmaktan çıkarmış, tamamen icracı sınırdan tutmuştur.

Türkiye’de eğitim ve öğretim sisteminin yürütme sistemi içerisinde icracısı MEB’dir. MEB’in uzun yıllar, eğitim politikalarını belirlemedeki etkin gücü Millî Eğitim Şûralarıdır. CHS’nin eğitim politikalarını oluşturma görevi Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulundadır. Böylelikle, yeni sistemde eğitim politikalarında karar vericilik görevi CHS’nin tekçi yaklaşımına uygun olarak düzenlenmiştir. Parlamenter hükûmet sistemindeki politika karar vericilik görevini yerine getirmekle sorumlu diğer resmî oluşumların CHS’de varlığını devam ettirmesi bir çelişki ve karmaşa sebebi olmaktadır. MEB’in bünyesinde en üst danışma kurulu olarak eğitim politikaları yapım sürecinde, yaklaşık yüzyıldır politika aktörü konumunda varlığını devam ettiren Millî Eğitim Şûrası’nın 1 Sayılı CK’de hiçbir şekilde bahsi geçmemektedir. Fakat, Millî Eğitim Şûrası Yönetmeliği yürürlüktedir. İlgili Yönetmeliğin hukuki dayanağını belirten 3. Maddesi, yönetmeliğin 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye dayanılarak hazırlandığını içermektedir. 652 sayılı KHK’nin Millî Eğitim Şûrası ile tüm hükümlerinin 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında CK ile yürürlükten kaldırılması ve halihazırda yürürlükte olan 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda da Millî Eğitim Şûrası ile ilgili açık bir hüküm bulunmaması durumları göz önüne alındığında, yasal dayanağı zedelenmiş bir yönetmeliğin varlığı da söz konusu edilemeyecektir. Ayrıca, CHS’de Millî Eğitim Şûraları ile ilgili herhangi bir yeni mevzuat düzenlemesi yapılmadığını da eklemek yerinde olacaktır.

Sonuncusu 2021’de olmak üzere gerçekleştirilen yirmi Millî Eğitim Şûrası’nın başkanı, Millî Eğitim Bakanıdır. CHS’de yürütmenin tekçi anlayışla Cumhurbaşkanı makamında birleşmesiyle kamu politikaları yapımında karar verici olarak Bakanların herhangi bir görevi bulunmamaktadır. Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu’nun görevleri arasında politika önerileri oluşturmak, bu önerileri geliştirmek ve yürütmenin başı olan Cumhurbaşkanıya politika önerileri sunmak bulunmaktadır. Bu görevler, aynı zamanda Millî Eğitim Şûrasının görevleriyle aynıdır. Temel paradigması, tekçi yapı, hızlı ve etkin politika oluşturmak olan CHS’de, bir yandan başkan yürütmenin başı Cumhurbaşkanı olan Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu ile başkan politika icracısı Millî Eğitim Bakanı olan Millî Eğitim Şûrasının eğitim politikaları sürecinde aktör olmaları, yürütmede verimsizliğe neden olabileceği gibi yeni hükûmet sisteminde birliği bozacaktır. Bundan sebep, yürütme sisteminde görevli hizmet üreten birimlerin görev, yetki ve

sorumluluk alanlarında çatışmalar oluşacak, bunun neticesinde de yetki ve kararlarda karmaşa meydana gelmesi kaçınılmaz olacaktır. Ayrıca, kamu politikası sürecinde planlama ve uygulama birimlerinin eş güdüm ve iletişimde de sorunlar ortaya çıkacak, bu sorunların kısa vadeli çözümlerle çözülmek istenmesiyle politika başarısızlıkları kaçınılmaz olacaktır.

Tüm bu sayılanlardan hareketle, yeni sistemin yönetim anlayışında uyumu sağlamak, politika sürecinde iki başlılığın önüne geçmek ve eğitim politikalarının daha güçlü bir aktör yapısı içerisinde temsiliyetini sağlamak amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda, eğitim politikalarında uzun yıllar katkısı bulunan MEB bünyesindeki Millî Eğitim Şûrasının tüm görev ve yetkileriyle Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kuruluna dahil edilerek tamamen kaldırılması yönünde yeni bir düzenlemenin yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kaynakça

- Akkaya, S. (2019). Türkiye'de cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçiş çalışmaları. F. Erenel ve M. Çınar (Ed.), Türkiye'de yeni bir yönetim modeli cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi (s. 309-339). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Akman, E. (2020). *Kamu politikası*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aköz, S. (2018). Politika kavramının siyaset kavramı yerine kullanılması ve bilimsellik tartışmaları bağlamında devlet olgusuyla ilişkisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(5), s. 160-180. 07.03.2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/vanyyuiibfd/issue/40188/498848> adresinden alındı.
- Alkan, H. (2021). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde siyaset süreci: potansiyel ve olasılıklara yönelik bir değerlendirme. E. Akman (Ed.), *Farklı boyutlarıyla cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi* (s. 25-45). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Asri, S. (2015). Türkiye'de eğitim politikalarının aktörleri. A. Gümüş (Ed.), *Türkiye'de eğitim politikaları* (s. 77-108). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ateş, H. ve Ünal, S. (2021). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde bakanlıklar. E. Akman (Ed.), *Farklı boyutlarıyla cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi* (s. 137-177). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Avaner, T. ve Fedai, R. (2021). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde ofisler. E. Akman (Ed.), *Farklı boyutlarıyla cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi* (s. 201-223). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Babaoğlu, C. ve Kulaç, O. (2021). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde politika kurulları. E. Akman (Ed.), *Farklı boyutlarıyla cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi* (s. 179-199). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bakioğlu, A. ve Korumaz, M. (2019a). Eğitim politikasının çerçevesi. A. Bakioğlu ve M. Korumaz (Ed.), *Eğitim politikaları, kuramlar, yöntemler, göstergeler, etkiler ve uygulamalar* (s. 19-62). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bakırcı, F. (2021). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yasama. E. Akman (Ed.), *Farklı boyutlarıyla cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi* (s. 71-99). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Balyer, A. ve Silay, N. (2021). Eğitim politikası geliştirilmesinde temel aktörler. A. Balyer, K. Özcan ve A. Bayram (Ed.), *Eğitim Politikaları* (s. 45-74). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bektaş, E. (2019). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yasama-yürütme ilişkisi ve bu sistemin Türkiye demokrasisine etkileri. *Yasama Dergisi* (39), s. 199-218. 07.03.2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1121611> adresinden alındı.
- Beltekin, N. (2021). Eğitim politikalarıyla ilgili temel kavramlar. A. Balyer, K. Özcan ve A. Bayram (Ed.), *Eğitim politikaları* (s. 1-19). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bilir, F. (2017). *100 soruda hükümet sistemleri ve başkanlık sistemi*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Considine, M. (2020). *Kamu politikası yapımı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (2018, 07 10). *1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi*. 01.12.2022 tarihinde Resmi Gazete: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.1.pdf> adresinden alındı.
- Çukurova, B. ve Çınar, M. F. (2019). Demokratik hükümet sistemleri (klasik tasnif). F. Erenel ve M. F. Çınar (Ed.), *Türkiye'de yeni bir yönetim modeli Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi* (s. 1-22). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Demir, F. (2020). *Kamu yönetimi ve politikası*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Dinç, Y. D. ve Yılmaz, V. (2022). Türkiye'de cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin yasama, yürütme, yargı organları ile taşra ve yerel yönetimlere etkilerinin değerlendirilmesi. *Ombudsman Akademik*, 8(16), s. 167-213. 24.12.2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2378766> adresinden alındı.
- Gezici, H. S. ve Kutlu, Ö. (2019). Türkiye'de hükümet sistemi arayışlarının tarihsel kökenleri. H. S. Gezici ve K. Önder (Ed.), *Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi* (s. 73-128). Ankara: Çizgi Kitabevi.
- Güler, T. (2021). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin tarihsel arka planı. A. Yılmaz ve T. Güler (Ed.), *Değişim ve dönüşüm dinamikleri bağlamında Türkiye'de cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi* (s. 1-34). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Gümüş, A. (2015). Siyasal bir kurgu olarak Türkiye'de eğitim politikaları. A. Gümüş (Ed.), *Türkiye'de eğitim politikaları* (s. 1-14). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Heywood, A. (2021). *Siyaset*. Ankara: Felix Kitap.
- İzci, F. ve Atmaca, Y. (2021). Yapısal ve işlevsel boyutlarıyla cumhurbaşkanlığı politika kurulları. A. Yılmaz ve T. Güler (Ed.), *Değişim ve dönüşüm dinamikleri bağlamında Türkiye'de cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi* (s. 35-64). Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.
- Kaymal, C. (2017). Başkanlık sistemi ve siyasi istikrar arasındaki ilişki. *Strategic Public Management Journal*, 3(6), s. 150-167. 06.04.2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/394691> adresinden alındı.
- Kiraz, Z. (2021). Eğitimde politika geliştirme süreci, eğitim politikası teorileri ve araçları. A. Balyer, K. Özcan ve A. Bayram (Ed.), *Eğitim politikaları* (s. 21-43). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kırışık, F. ve Öztürk, K. (2020). Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle kamu yönetiminin geliştirilmesi. *Adalet Dergisi*(65), s. 167-200. 09.04.2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/adaletdergisi/issue/58576/846770> adresinden alındı.
- Kutlu, Ö. (2021). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde kamu politikası. E. Akman (Ed.), *Farklı boyutlarıyla cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi* (s. 225-246). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- MEB, (2015). Millî Eğitim Bakanlığının kısa tarihçesi. www.meb.gov.tr: 20.03.2023 <https://www.meb.gov.tr/milli-egitim-bakanliginin-kisa-tarihcesi/duyuru/8852> adresinden alındı.
- Nacak, O. (2022). *Değişen yönetim anlayışında kamu politikası ve aktörleri*. Ankara: Nobel Bilimsel.
- Nohutçu, A. ve Ziyrek, A. (2021). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yargı. E. Akman (Ed.), *Farklı boyutlarıyla cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi* (s. 101-135). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Özdemir, A. (2019). *Hükümet sistemleri uygulamalar ve karşılaştırmalar*. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.
- Öztürk, N. K. ve Tozak, E. (2021). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Cumhurbaşkanının konumu ve kamu politika yapım sürecine etkisi. *Turkuaz Uluslararası Sosyo-Ekonomik Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 3(4), s. 52-77.
- Polater, Y. Z. (2014). Modern hükümet sistemlerinden yarı-başkanlık sistemi ve Türkiye'de uygulanabilirliği. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi* (4), s. 33-175.
- Resmi Gazete. (2014, 12 09). 24.02.2021 Tarihli Atama Kararları. 08.01.2023 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.652.pdf> adresinden alındı.
- Resmi Gazete. (2021, 24 02). 24.02.2021 Tarihli Atama Kararları. 08.01.2023 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/24.02.2021> adresinden alındı.
- Şahin, Y. ve Erdoğan, O. (2021). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yürütme. E. Akman (Ed.), *Farklı boyutlarıyla cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi* (s. 47-70). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- T.C. Anayasası. (1982, 10 18). *T. C. Anayasası*. 21.11.2022 tarihinde www.mevzuat.gov.tr: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf> adresinden alındı.
- Taş, I. M. (2021). *Cumhurbaşkanlığı politika kurullarının hukuki niteliği ve idari örgütlenmedeki yeri*. Ankara: Yetkin Yayınları.

Turan, R. (2020). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde eğitim ve öğretim hizmetlerinin yönetimi ve Milli Eğitim Bakanlığı. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* (Özel Sayı I/II), s. 90-100.

Türk Dil Kurumu. (2023). *Güncel Türkçe Sözlük*. Ankara. 03.11.2023 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.